

BIJLAGE Belangrijkste risico's omgevingswet (november 2023)

We onderscheiden drie groepen van risico's bij de implementatie:

1. Initiatiefnemers en belanghebbende
2. Landelijke ontwikkelingen
3. Organisatie intern en samenwerking

Ad 1. Initiatiefnemers en belanghebbende

De gemeenten, en voor de watertaken de waterschappen, zijn de eerste uitvoerders van de Omgevingswet. De meeste contacten zullen dan ook lopen via de gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen. Het omgevingsloket speelt daarbij een belangrijk rol.

DSO te complex en onvolledig

Risico is dat initiatiefnemers afhaken of fouten maken bij hun aanvraag in het DSO. Het DSO is complex en (nog) niet gebruiksvriendelijk genoeg. De ruimtelijke plannen ogen abstract. De vergunningencheck is soms nog moeilijk te begrijpen. Een DSO-technisch probleem leidt ertoe dat je als gebruiker dezelfde vragen meerdere keren tegenkomt en terminologie niet uniform is. Beheersmaatregelen: De contactcentra en frontdesks van overheden en uitvoeringsdiensten zullen naar verwachting veel extra vragen krijgen, en er zal waar nodig extra capaciteit ingezet (moeten) worden indien dit zich voordoet. Daarnaast is het nodig dat met name in de vergunningencheck de toepasbare regels beter op elkaar worden afgestemd.

Aanvragen vergunningen en meldingen

De stroomlijning van binnenkomende aanvragen van verschillende domeinen en van omgevingsdiensten loopt niet goed. Beheersmaatregelen: het reguliere proces en beheerteam moet dit op kunnen vangen, maar wanneer de verstoringen groter zijn dan verwacht moet er gecoördineerd geëscaleerd kunnen worden.

Ad 2. Algemeen

Juridisch, wetgevingssystematiek, nieuwe jurisprudentie na 1-1-2024

De Omgevingswet is nieuw. Er is nog geen jurisprudentie, oftewel er is onbekendheid met de impact. Er zijn mogelijke hiaten in de overgang tussen 26 wetten en 1 nieuwe omgevingswet. Provincies hebben geen overgangsrecht voor de regelgeving en de Zuid-Hollandse omgevingsverordening (ZHOV) moet tegelijk met de Omgevingswet inwerking treden. Gemeenten hebben overgangsrecht voor het Omgevingsplan tot 2032. De juridische doorwerking van mogelijke hiaten en de impact van het omgevingsrecht op gemeenten en omgevingsdiensten kan per onderdeel "onze" provinciale belangen schaden.

Beheersmaatregelen: Er wordt een intern een juridisch team Omgevingswet samengesteld met juristen van de provincie en omgevingsdiensten gericht op ontwikkelen van "interne jurisprudentie" en als vraagbaak voor de beleidsdomeinen. Hierbij sluiten we aan op de landelijke serviceketen. Ook worden er afspraken gemaakt over de escalatielijnen.

Digitaal stelsel en de landelijke voorziening

Het DSO is landelijk ontwikkeld en wordt ook landelijk beheerd. Via het bestuursakkoord en het landelijk programma is het IPO een van mede opdracht gevende partijen. Het Rijk is stelselverantwoordelijk en verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het centrale deel, de landelijke voorziening (DSO-LV). Het DSO is een belangrijke bron geweest voor de vertraging van de datum van inwerkingtreding. Het stelsel bestaat uit diverse componenten. Hierbij moet onderscheid worden

gemaakt tussen het centrale deel en het aansluit-deel wat de bevoegde gezagen zelf moeten organiseren via de diverse softwareleveranciers.

DSO-LV

Grootschalige uitval van de landelijke voorziening of cruciale delen daarvan is niet uit te sluiten. Beheersmaatregelen: op onderdelen zullen we terugval scenario's activeren, dit betekent bijvoorbeeld het in de lucht houden van huidige voorzieningen (zoals het Informatiemodel ruimtelijke ordening, IMRO). Van belang is hiervoor goede coördinatie en escalatie afspraken met de omgevingsdiensten, het interprovinciaal overleg richting het Rijk.

NB Voor de Omgevingsverordening hebben we inmiddels besloten om te publiceren via de Tijdelijke Alternatieve Maatregel (TAM-IMRO) omdat de Landelijke voorziening (DSO-LV) nog onvoldoende stabiel is.

Serviceketen

De landelijke serviceketen en de bijbehorende calamiteiten organisatie zijn nog zwak.

Vanuit het Rijk zijn deze onderdelen cruciaal bij een niet goed functionerend stelsel en het oplossen van calamiteiten na inwerkingstreding.

Beheermaatregelen: Aandringen bij de minister (via IPO) om dit op te lossen. Daarnaast zetten we extra in op regionale en interne afspraken (EHBOw).

Ad 3 Organisatie (intern en samenwerking)

Kennis over omgevingswet ontbreekt of wordt onjuist toegepast binnen de organisatie

Omgevingsbeleid

Al het beleid over de leefomgeving is in één systematiek gebracht, opgeschoond en in de kerninstrumenten Visie, omgevingsverordening en programma's gebracht. Er wordt integraal gewerkt aan beleidsherziening. Hiermee is veel kennis centraal ontsloten en is het risico om werken met verouderde of onjuiste informatie sterk gereduceerd.

Uitvoering

Een belangrijk deel van de taakuitvoering vindt plaats bij de Omgevingsdiensten. Deze hebben zich als organisaties zelfstandig voorbereid op de invoering van de wet. De diensten hebben dit moment benut om hun procedures en werkwijze te actualiseren.

Leren en ontwikkelen

De Provincie heeft een interbestuurlijk opleidingstraject gefaciliteerd waarbij via het train de trainer concept provinciale collega's en collega's van gemeenten, waterschappen en omgevingsdiensten zijn opgeleid om basistrainingen van één dag te geven. Hierdoor zijn al circa 2000 collega's van die organisaties die werkzaam zijn op het grondgebied in de provincie getraind. Ook zijn er verdiepingstrainingen georganiseerd rond thema's als gezondheid, participatie etc. Deze trainingen zijn verschillend van aard van één middag workshop Toepasbare Regels tot de vierdaagse leergang Grondzaken.

Coördinatie

De taken van de programmaorganisatie die zorgt voor interne coördinatie en afstemming zowel intern als extern zal na IWT worden ingevlochten.

Overgangsaspecten

Er zullen ook gebeurtenissen optreden die niet waren voorzien danwel een grotere impact hebben dan verwacht.

Beheersmaatregelen: Een gecoördineerde afhandeling en escalatie is van belang. Daarom zal er tijdelijk een ambtelijk crisis/eerste hulpteam worden samengesteld die vinger aan de pols houdt en zo nodig kan bijsturen en kan escaleren over de volle breedte van het onderwerp. Het is dan net als bij echte EHBO, het moet er zijn maar je maakt er liever geen gebruik van.

Interprovinciale overlegstructuur en lobby en regionale samenwerking

Vanaf het bestuursakkoord is interprovinciaal en met de landelijke partijen intensief samengewerkt aan de implementatie voor inwerkingtreding van de Omgevingswet inclusief het digitale stelsel. De samenwerking tussen provincies gericht op onderling kennis uitwisselen over ervaringen met de Omgevingswet, inclusief het digitale stelsel en het effectief optreden als belangenbehartiger, is van grote waarde geweest. Maar dit komt onder druk te staan door afbouw van de programmaorganisatie, andere wijze van organiseren, personele wisselingen et cetera. Met het aflopen van de programmastructuur komt het onderwerp weer te vallen onder de "reguliere lijn". Het risico is daarmee dat het netwerken van ervaren collega's uiteenvalt en er veel kennis verloren gaat die in deze fase sterk nodig is

Beheersmaatregelen: We zullen de coördinatie van juridisch/inhoudelijk/bestuurlijke en digitale issues met betrekking tot de Omgevingswet na inwerkingtreding continueren.